

נשים מבקשות מקלט נפגעות אלימות במשפחה - בתקופת הקורונה – תמונת מצב והמלצות

יוני 2020

בישראל חיות כ-5,000 נשים מבקשות מקלט, רובן מגיעות מאריתריאה ומסודן וסובלות מרמת פגיעות גבוהה במיוחד. הן נמלטו ממדינות מוצאן, על רקע מלחמה או רדיפה, ורבות מהן קורבנות סחר, עינויים ואלימות במשפחה. בישראל, הן חיות כמיעוט נשי בקהילות עם רוב גברי מובהק. על אף שהן חיות כאן תחת מדיניות הגנה זמנית, הן ומשפחותיהן אינן זוכות לשירותי בריאות ורווחה ממלכתיים, או לקצבאות מטעם ביטוח לאומי.

בהתאם למדיניות משרד הרווחה, מבקשת מקלט שאינה מוגדרת כמי שנשקפת סכנה מיידית לשלומה אינה זוכה ללייווי של משרד הרווחה ושל המרכזים למניעת אלימות במשפחה. המענה היחיד הניתן להן כיום הוא הגנת חירום במקלטים לנשים מוכות.

בעקבות משבר הקורונה פוטרו רבים מקרב קהילת מבקשי המקלט, וההערכות מדברות על כ-50 אחוזים של אבטלה. בעקבות השבתת מערכת החינוך בגל הראשון של המגפה שהו הילדים בבית יחד עם הוריהם בתנאי מחיה מורכבים – בדירות קטנות וצפופות אשר לעיתים שוכנים בה בנוסף לתא המשפחתי דיירי משנה נוספים. ההורים שרויים בחרדה כלכלית מתמדת, אוכלוסיה מוחלשת ממילא עסוקה בהישרדות יומיומית. מציאות זו מעלה באופן משמעותי את מצב הדחק במשפחה ומגבירה את הסיכון לעלייה באלימות כלפי נשים וילדיהן.

כך, עם הזינוק הכללי בתלונות על אלימות במשפחה בישראל בתקופת הקורונה, על פי הנתונים של א.ס.ף - ארגון סיוע לפליטים, ישנה עליה בשיעור של 400 אחוזים בתלונות על אלימות במשפחה בקרב מבקשות מקלט, ביחס לאותה תקופה אשתקד. יש להניח כי השיעור גבוה בהרבה שכן נשים רבות אינן פונות כלל לארגוני הסיוע כיוון שללא מעגלי תמיכה – יציאה למקלט אינה אפשרות בשבילן.

לפיכך, מבקשות מקלט מוצאות את עצמן ללא הגנה מפני אלימות דווקא בתקופה מועדת לפרוענות. השמה חוץ ביתית לא יכול להיות הפתרון היחיד בפני נשים נפגעות אלימות, ויתרה מכך במיוחד בתקופה שבה המקלטים מלאים עד אפס מקום - יש לאפשר גישה לפתרונות בקהילה.

כדי להבטיח את שלומן של נשים אלו יש לפתוח באופן מיידי את המרכזים למניעת אלימות במשפחה בפני מבקשות מקלט ומשפחותיהן, לפחות לתקופת המשבר, ולהנגיש את המענים הקיימים - קו חירום - 118 - והקו השקט - שפתית ותרבותית למבקשות מקלט.